

III/7. Magyarország három részre szakadása – 1541

1541-ben I. Szulejmán szultán elfoglalta Budát, és ezzel Magyarország tartósan három részre szakadt. A három országrész eltérő módon működött, és más-más hatalom irányítása alatt állt.

Országrész	Központ	Uralkodó / irányító	Jellemző
Királyi Magyarország	Pozsony	Habsburg király	A Magyar Királyság nyugati és északi része; a Habsburg Birodalom részeként működött, fontos szerepe volt a török elleni védekezésben.
Török hódoltság	Buda	Oszmán szultán	Közvetlen török uralom alatt állt; a területet vilajetekre osztották, és adót fizetett az Oszmán Birodalomnak.
Erdélyi Fejedelemség	Gyulafehérvár	Erdélyi fejedelem	Saját fejedelem irányította, de a török szultán fennhatóságát elismerte és adót fizetett neki.

A Királyi Magyarország

A **Királyi Magyarország** a Magyar Királyság nyugati és északi területeiből állt. Habsburg királyok uralkodtak felette, ezért szorosan kapcsolódott a **Habsburg Birodalomhoz**.

A terület legfontosabb feladata a török terjeszkedés feltartóztatása volt. Ennek érdekében **végvárrendszer** épült ki. A végvárakban magyar, horvát és más nemzetiségű katonák is szolgáltak.

A végvári katonák nehéz körülmények között védték a határt. A végvárak láncolata jelentősen lassította a török terjeszkedést.

A Török Hódoltság

A **Török Hódoltság** közvetlen oszmán uralom alatt állt. Központja **Buda** lett.

A törökök a meghódított területeket **vilajetekre** osztották. A vilajetek élén a **pasa** állt.

A lakosságnak különböző adókat kellett fizetnie. A lakosság a török hatóságoknak adózott, de a Királyi Magyarország földesurai is igényt tartottak a nekik járó adóra, ezért a parasztokat gyakran **kettős adóztatás** terhelte.

A török uralom alatt álló területeket gyakran sújtották háborúk, portyázások és pusztítások. A lakosság jelentős része elmenekült a veszélyeztetett területekről.

Az Erdélyi Fejedelemség

A harmadik országrész az **Erdélyi Fejedelemség** lett. Központja **Gyulafehérvár** volt.

Erdély saját fejedelemmel rendelkezett, de a fejedelemnek el kellett ismernie a **török szultán fennhatóságát, és adót kellett fizetnie neki**. Cserébe Erdély viszonylag nagy önállóságot élvezett.

Az Erdélyi Fejedelemség fontos szerepet játszott a magyar kultúra és a **reformáció** továbbélésében is.

A végvárrendszer

A török terjeszkedés feltartóztatására a **Királyi Magyarországon végvárrendszer** alakult ki. A végvárak a határ mentén elhelyezkedő erődítmények voltak. Voltak közöttük **kőből épült várak és palánkvárak** is. A várakat gyakran **árok és sáncok** vették körül, a mocsaras területeket pedig szükség esetén lecsapolták vagy a védelmet szolgáló módon alakították át.

A végvárakban **fizetett katonák**, köztük magyar és horvát végvári vitézek szolgáltak. Feladatuk a török támadások feltartóztatása, a határ védelme és az ellenséges csapatok mozgásának akadályozása volt. A végvárak egymást is segítették, ezért **védelmi láncolatot** alkottak.

A várháborúk kora

A három részre szakadt Magyarországon a török és a magyar–Habsburg erők közötti harcok tovább folytatódtak. A **várháborúk** során a törökök újabb területeket próbáltak elfoglalni, a magyarok és a Habsburgok pedig a végvárak segítségével igyekeztek feltartóztatni a török terjeszkedést.

A korszakban több híres vár ostromára is sor került.

Kőszeg – 1532

A **várháborúk előzménye. 1532-ben Kőszeg várát Jurisics Miklós** vezetésével védték a magyarok. A török sereg Bécs felé tartott, de a kis létszámú várvédők feltartóztatták.

A törökök végül elvonultak, így **Kőszeg védelme megakadályozta, hogy a hadjárat Bécs ellen folytatódjon**.

A nagy várháborúk éve – 1552

Drégely

1552-ben a törökök elfoglalták Drégely várát. A várat **Szondi György** kapitány védte.

Szondi a túlerő ellenére sem adta fel a várat. A hősi védelem után Drégely elesett, Szondi pedig életét vesztette.

Temesvár

1552-ben került sor **Temesvár ostromára.** A várat **Losonczy István** védte.

A védők hosszú ellenállás után kénytelenek voltak feladni a várat. **Temesvár eleste fontos török siker volt.**

Eger

A törökök **többször is megpróbálták elfoglalni Eger várát**, de a legismertebb ostroma **Eger várának 1552-es** volt.

A várat **Dobó István** kapitány vezetésével védték a magyarok. A védők létszámban jelentős hátrányban voltak, mégis sikerült visszaverniük a török támadásokat.

A török sereg végül **visszavonult**, ezért Eger védelme a magyar történelem egyik legismertebb törökellenes sikere lett.

Szigetvár – 1566

A korszak egyik utolsó nagy eseménye **Szigetvár ostroma 1566-ban.**

A várat **Zrínyi Miklós** horvát bán és kapitány vezetésével védték. A török sereg hatalmas túlerőben volt, ezért a vár sorsa előre reménytelennek látszott.

Zrínyi és katonái a végsőkig kitartottak. A vár eleste előtt **kitörtek a várból**, és harcolva haltak meg.

Az ostrom különösen fontos eseménye volt a korszaknak, hogy **I. Szulejmán szultán az ostrom alatt meghalt.**

A drinápolyi béke – 1568

A hosszú török–Habsburg háborúskodás után **1568-ban megkötötték a drinápolyi békét.**

A béke egy időre lezárta a nagyobb hadjáratokat, de **Magyarország három részre szakadt állapota nem szűnt meg.**

A várháborúk első nagy korszakának ezzel véget ért.

A várháborúk legfontosabb eseményei

Év	Vár	Kapcsolódó személy	Mi történt?
1532	Kőszeg	Jurisics Miklós	A várvédők feltartóztatták a török sereget.
1552	Drégely	Szondi György	Hősies védelem után a vár elesett.
1552	Temesvár	Losonczy István	A törökök elfoglalták a várat.
1552	Eger	Dobó István	A várvédők sikeresen visszaverték a török támadást.
1566	Szigetvár	Zrínyi Miklós	Hősies védelem után a vár elesett; Szulejmán meghalt.

Egy mondatban

1541-ben Buda elfoglalásával Magyarország három részre szakadt, majd a várháborúk során a magyar és Habsburg erők a végvárok segítségével próbálták feltartóztatni a török terjeszkedést; a korszak híres várvédei közé tartozott Kőszeg, Drégely, Eger és Szigetvár ostroma.